

Václáv mellett — de nem a paraszt nyomorúságának jajongásaira és az életöröm szavára már egyaránt sükketté lett Václáv mellett, hanem a jobb, szabadabb életért vívott harc, az értelem, a szépség: az élet egésze mellett.

A mellett, ami mellett Sánta Ferencnek az első írásai olyan forró szenvedéllyel tettek hitet. Az író most már nem naiv érzelemömléssel vall, hanem tudatosabban, illúziótlanabban, s eközben a külső világnak is teljesebb képét adja. Ahhoz hasonlóan foglal állást, ahogyan a Föld-ben tette, de *Az ötödik pecsét* általánosabb kérdésfeltevésének a szintjén, a regényforma nagyobb extenzitásra lehetőséget nyújtó keretei között.

Igaz: nem hibátlan mű *Az áruló* sem. Már-már idegesítő sűrűséggel ismétlődő felkiáltójeles mondataiban van valami „václávi” nyers-faragatlanság, és annak bemutatása is lehetne árnyaltabb, kidolgozottabb, hogyan kényszerül Jan, a diák az értelem nevében az ölés eszközeihez nyúlni. Mégis: ez az egyik legértékesebb alkotása Sántának. És minden bizonnyal a legerőteljesebb.

Az áruló és a *Hűsz óra* írója nem tartozik a nagy termékenyséigű alkotók közé. Ebben bizonyára művészi igényességének, szigorú önkontrolljának is jelentős része van. Az a néhány műve azonban, amellyel eddig elkészült, így is mindenképpen az újabb magyar próza egyik legjobb képviselőjévé teszi. Ha pedig azt az író-t kereszünk, aki a magyar próza jellegzetes hagyományait — a plasztikus emberábrázolást, a megjelenített alakokkal való azonosulni tudás szenvedélyességét, az erőteljes társadalmi-közösségi indíttatást — leginkább korszerűvé és európaivá, a legjobb értelemben véve modernné és egyetemessé tudta tenni, akkor bizonyos, hogy az ő életművénel kell megállnunk.

NAGY KÁROLY

DÉL-VIETNAM NEMZETKÖZI KÉPVISELETÉNEK KÉRDÉSE

A Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front jogi minősítésének kérdése szorosan összefügg a vietnami események nemzetközi jogi megítélésével. Vietnam a második világháborút megelőzőleg francia gyarmat volt, az öt részre osztott Indokína három közigazgatási egységét foglalta magában: Tonkint, Annamot és Kokinkínát. A háború alatt az országot a japánok szállták meg. Az ország 1945-ben vívta ki függetlenségét a japán csapatokkal szemben, és szeptember 2-án megalakult a Vietnami Demokratikus Köztársaság. Japán katonai veresége után azonban ismét megjelentek a francia gyarmatosítók, és háborút kezdtek a Vietnami Demokratikus Köztársaság ellen. A franciák az ország déli részén visszaszerezték befolyásukat, és ott 1949-ben bábállamot hoztak létre. Miután az ország északi részének sikerült megőriznie függetlenségét, így Vietnam területén két állam jött létre. Az 1954. évi genfi egyezmények előírták ugyan az ország egyesítését, ennek teljesítését azonban az imperialista államok elszabotálták, így Vietnam kettéosztottsága tartósan bizonyult. Dél-Vietnamban 1955-ben államcsíny útján Ngo Dinh Diem jutott hatalomra, aki az Amerikai Egyesült Államok katonai erejére támaszkodva igyekezett hatalmát megszilárdítani. A Diem-rezsim reakciós agrárpolitikája, a földesúri birtokok visszaállítása, az ország buddhista tömegei ellen gyakorolt kíméletlen terror, az Egyesült Államokat teljesen kiszolgáló reakciós külpolitika ellen hamarosan fegyveres népi mozgalom bontakozott ki Dél-Vietnamban. Az ellenállási csoportok összefogására 1960. december 20-án megalakult a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front, mely összesen 23 pártot és szervezetet tömörít magában. A fegyveres harc kibontakozása Dél-Vietnamban végül is polgárháborút eredményezett a Felszabadítási Front és a különböző saigoni kormányok között.

A polgárháborúkat, céljukat tekintve két csoportra lehet osztani, a felkelők vagy az elszakadásért, vagy pedig azért küzdenek, hogy az egész államterület feletti hatalom az ő kezükbe kerüljön. A polgárháborúnak jelen esetben nem az a célja, hogy valamely terület elszakadjon a Vietnami Köztársaságtól, és ott új állam jöjjön létre, Dél-Vietnamban a harc a központi államhatalomért folyik. Az ilyen célból folytatott polgárháború nemzetközi jogi szempontból azt jelenti, hogy a küzdelem a két szemben álló kormány között lényegében annak a kérdésnek az eldöntéséért folyik, hogy melyik kormány legyen jogosult a kérdéses államot képviselni. Az államon belül a

hatalomért vívott harc az állam belső ügye, abba idegen államok nem avatkozhatnak bele. Dél-Vietnamban ezzel szemben az egyik fél oldalán kezdettől fogva ott állt az Amerikai Egyesült Államok. A különböző saigoni kormányok az Amerikai Egyesült Államoktól kapták a hadsereg felszereléséhez szükséges fegyvereket és hadianyagot, sőt a dél-vietnami hadsereg kiképzését is amerikai tisztek végezték. Az erőteljes amerikai támogatás dacára a dél-vietnami bábkormányokat sorozatos kudarcok érték, noha az őket támogató amerikai katonák száma egyre növekedett. 1961-ben még csak 2000, 1962-ben már 11 000, 1964-ben pedig 23 000 amerikai teljesített szolgálatot katonai tanácsadóként a saigoni rezsim csapatai mellett. Az amerikai tanácsadók létszámának emelése mellett erőteljesen növelték a dél-vietnami hadsereget is, sikereket azonban így sem tudtak elérni. A dél-vietnami kormány-csapatok harci értéke rohamosan csökkenni kezdett, egyre gyakrabban fordult elő, hogy szervezett katonai egységek is átálltak a szabadságharcosokhoz. Az Amerikai Egyesült Államok ezért 1965 elején a saigoni rendszert megmentése érdekében szárazföldi és légi haderejével közvetlenül is beavatkozott a fegyveres küzdelembe, állandóan növeli Dél-Vietnamban elhelyezett katonai erőit, melyek létszáma 1966 szeptemberében már meghaladta a 300 000 főt, ezenkívül egyre jelentősebb létszámú katonai egységekkel vesznek részt a háborúban az USA egyes szövetségeseinek, így Ausztráliának, Új-Zélandnak, Thaiföldnek, a Fülöp-szigeteknek, valamint Dél-Koreának haderői is. A vietnami polgárháború ezzel új fordulatot vett, hiszen a küzdelemben a saigoni kormány egyre inkább alárendelt szerepet játszik, és így megváltozik a háború jellege is. A háborút egyre fokozódó mértékben a reguláris amerikai haderő vívja a partizánokkal szemben. Ez a körülmény egész határozottan kifejezésre jutott az 1966 őszen megtartott manilai értekezleten, ahol az Egyesült Államok és a háborúban részt vevő szövetségesei elhatározták, hogy ezentúl a dél-vietnami kormánycsapatokat — azok csekély harci értéke miatt — csak rendfenntartó feladatokra fogják igénybe venni. A vietnami polgárháború tehát ma már egyre kevésbé tekinthető polgárháborúnak, ez a háború az amerikai hadsereg háborújává vált, melyet Dél-Vietnam népe ellen folytat.

Milyen jogcímei lehetnek az amerikai beavatkozásnak? A nemzetközi jogi irodalomban fellelhető elméletek szerint az állam belső ügyeibe való beavatkozás elvileg háromféle jogcímen történhetik:

1. ha erre nemzetközi szerződés ad lehetőséget,
2. ha végszükség forog fenn, és végül
3. ha a beavatkozást az érintett állam kormánya kéri.

(Lásd bővebben: Buza László: *A felkelők nemzetközi jogi helyzete és a spanyol polgárháborúba való „benemavatkozás”*. Különlenyomat a Menyhárt emlékkönyvből. Szeged, 1938. 15 old.)

ad. 1. Ha az egyoldalú beavatkozásra nemzetközi szerződés ad lehetőséget egy államnak, úgy rendszerint egyenlőtlen szerződésről van szó, mely ellentétes a mai nemzetközi jog alapelveivel. Ha régen voltak is olyan nemzetközi szerződések, melyek lehetővé tették az egyoldalú beavatkozást, az ENSZ Alapokmányának létrejötte után az ilyen szerződéseket már nem lehet jogszerűnek elismerni, hiszen megkötésüket csak az erősebb állam részéről kifejtett jogellenes kényszer teszi lehetővé, amely pedig az Alapokmányba ütközik. Az ENSZ Alapokmányának 2. cikk. 4. pontja ugyanis kimondja: „A Szervezet összes tagjainak nemzetközi érintkezéseik során más Állam területi épsége, vagy politikai függetlensége ellen irányuló vagy az Egyesült Nemzetek céljaival össze nem férő bármely más módon nyilvánuló erőszakkal való fenyegetéstől vagy erőszak alkalmazásától tartózkodniuk kell.” Vietnam esetén az érvényes nemzetközi szerződések — az 1954. évi genfi egyezmények — azonban egyébként sem adnak lehetőséget a beavatkozásra, hanem ellenkezőleg, éppen kizárják azt. Az 1954. évi genfi konferencia július 21-én kelt zárónyilatkozatának 12. pontja kimondja: „A genfi értekezlet valamennyi résztvevője kötelezettséget vállal arra, hogy a Kambodzsával, Laoszal és Vietnammal való viszonyában tiszteletben tartja ez államok szuverenitását, függetlenségét, egységét és területi épségét, és tartózkodik a belügyeikbe való minden beavatkozástól.” Maga az Egyesült Államok ugyan nem írta ezt a nyilatkozatot alá, de külön nyilatkozatban leszögezte, hogy nem fogja fenyegetéssel vagy erőszak alkalmazásával megzavarni a megegyezés végrehajtását. (Vö. Ustor Endre: *A genfi egyezmények évfordulóján*. Magyar Jog. 1966. évi 9. szám. 386. old.)

ad. 2. Nem lehet azt sem bizonyítani, hogy az Egyesült Államok szükséghelyzetben lenne. A nemzetközi jog korlátozott körben csakugyan ismeri a szükséghelyzetet, mely megszünteti a cselekmény jogellenességét. (Lásd Buza László: *Szükséghelyzet a nemzetközi jogban*. Különlenyomat a Magyar Tudományos Akadémia Társadalmi-Történelmi Tudományok Osztályának Közleményei VIII. kötet 4. számából. Budapest, 1958. 289. old.) Így pl. a tájfun elől menekülő hajó befuthat egy idegen

államnak a forgalom elől egyébként elzárt (pl. hadi) kikötőjébe is. A szükséghelyzetre való hivatkozás azonban tág lehetőségeket hagyva a visszaélésekre, ezért a modern nemzetközi jog nem ismeri el az államok jogát arra, hogy végszükség címén más államok belső ügyeibe avatkozhassanak. Ha ez nem így lenne, úgy minden imperialista állam megtalálná a módot, hogy jogtalan támadását „végszükség” címén a jogosság köntösébe bújtassa. Egyébként is semmi sem bizonyítja, hogy az Amerikai Egyesült Államok végszükségben lenne, és képtelenség az olyan állítás is, hogy állami biztonságát veszélyeztetheti egy, a határaitól több ezer kilométerre folyó polgárháború.

ad. 3. Nem ismer a nemzetközi jog „kommunista veszély” címén való beavatkozási lehetőséget sem, így egyetlen lehetőség marad az amerikai beavatkozás legalizálására, és pedig az, hogy az amerikai hadsereg a vietnami kormány kérésére tartózkodik az országban, és vesz részt a hadműveletekben. A nemzetközi jog értelmében az állam csakugyan segítségül hívhat idegen hatalmat akár egy polgárháború leverése céljából is. Az erre irányuló kérelmet az állam kormánya van jogosítva megtenni. Ez addig nem is okoz problémát, amíg egy államnak csak egy kormánya van. Polgárháború esetén azonban a harc — a nemzetközi jog szempontjából — éppen az állam képviselétéért folyik, ezért vitatható, hogy melyik kormányt jogosult az állam képviselétére. Dél-Vietnam esetén is ez a helyzet, két kormány áll egymással szemben. A Felszabadítási Front is tulajdonképpen kormány, amely a felszabadított övezetekben létrehozta a maga igazgatási szerveit, bizottságai pedig (mint pl. hadügyi, egészségügyi, tájékoztatási, külügyi stb.) olyan teendőket látnak el, mint általában a minisztériumok. A Felszabadítási Frontnak nem csak központi, hanem helyi szervei is működnek a kerületekben és falvakban. A Felszabadítási Front tehát — nevével eltekintve — kormánynak minősül. Azt a kérdést, hogy a szemben álló két kormány közül melyik van Vietnam képviselétére jogosítva, a nemzetközi jog alapján kell eldönteni.

A nemzetközi jogi irodalomban elterjedt nézet különbséget tesz de jure és de facto kormány között. De jure kormány alatt általában olyan kormányt szoktak érteni, mely államának alkotmányával egyező módon került hatalomra. Ezzel szemben de facto kormánynak olyan kormányt tekintenek, mely az alkotmánnyal ellentétes úton jutott hatalomra. (J. Kunz: *Die Anerkennung von Staaten und Regierungen im Völkerrecht*. Handbuch des Völkerrecht Band II. Stuttgart, 1928. 110. old., J. Spiropoulos: *Die de facto-Regierung im Völkerrecht*. Kiel, 1926. 1. old., D. I. Feldman: *Priznanie pravitelstv v mezhdunarodnom prave*. Kazán, 1961. 14. old.) A de facto kormányok között további különbség tehető, így beszélhetünk általános de facto és helyi de facto kormányról. Általános de facto kormány alatt az államterület egészen vagy annak nagyobb részén hatalmat gyakorló kormányt, míg helyi de facto kormány alatt olyan kormányt kell érteni, amely csupán az államterület egy részén gyakorol hatalmat. (Vö. P. Fauchille: *Traité de Droit International Public*. Tome I. Première partie. Paris, 1922. 320. old., Spiropoulos: i. m. 6–8. old.)

Az állam kormányának alkotmányos vagy alkotmányellenes keletkezésén alapuló megkülönböztetés inkább csak elméleti jellegű. Az állam belső berendezkedése, ideértve a kormányalakítás módját is, az állam szuverenitásából következőleg az állam belső ügye, melyet a belső jog szabályoz. A nemzetközi jog nem szabályozza az államon belüli harcot, ennél fogva a kormányalakítás módját sem, azt az állam szuverenitásának és a népek önrendelkezési jogának elismerése következtében az adott állam lakosságára bízta. A polgárháborúban általában egy helyi de facto felkelő kormány áll a de jure kormánnyal szemben. Dél-Vietnamban nem az a helyzet, itt de jure kormány tulajdonképpen nincs. Bao Daj bábecsászár 1955-ben Ngo Dinh Diem államcsíny útján fosztotta meg hatalmától. 1956-ban tartottak ugyan választásokat, de a Diem-rendszer felváltó összes többi kormány államcsíny útján került hatalomra. Ngo Dinh Diem rendszerét államcsíny döntötte meg 1963. november 1-én, és azóta további 10 államcsínyre került sor. Államcsíny útján került hatalomra Nguyen Cao Ky jelenlegi kormánya is. Az említett kormány jellegét lényegében nem érintették az 1966. szeptember 11-én megtartott választások sem. Ezek a választások ugyanis az idegen megszálló hatalmak fegyveres ellenőrzése alatt folytak le, és az ország területének csak egy viszonylag kis részén voltak megtarthatók, tekintve, hogy a nagyobb rész a Felszabadítási Front ellenőrzése alatt áll. A Ky-kormány tehát nem tekinthető Dél-Vietnam de jure kormányának. Ez a körülmény azonban még nem zárná ki annak a lehetőségét, hogy ez a kormány legyen Dél-Vietnam képviselétére jogosított. Ha ugyanis a nemzetközi jog nem szabályozza az államon belül a kormányalakítás módját, úgy ebből logikusan következik az, hogy a nemzetközi jog azt a kormányt tekinti az állam képviselétére jogosítottnak, mely *ténylegesen és önállóan* gyakorol hatalmat az állam területén. Az állam kormányának ténylegessége nem függ a kormány eredetétől. A kormány tényleges-

sége azt jelenti, hogy az adott kormány az állam területén, vagy annak legnagyobb részén idegen hatalmaktól függetlenül gyakorolja az államhatalmat, és élvezi a lakosság támogatását, vagy legalábbis a lakosság eltűri uralmát.

A saigoni kormány nem felel meg az említett feltételeknek, hiányzik a ténylegessége. Letagadhatatlan tény ugyanis, hogy ez a kormány Dél-Vietnam területének csupán egy ötödét ellenőrzi, az egész országot tekintve tehát nem rendelkezik tényleges hatalommal, így csupán helyi de facto kormány. Másfelől hatalma az említett területen sem független hatalom, ami azt jelenti, hogy csupán az Amerikai Egyesült Államok politikai, gazdasági és főleg katonai támogatásával képes hatalmát fenntartani. Az egyre fokozódó amerikai beavatkozás, a növekvő katonai szállítások nyíltan hangoztatott indoka ugyanis az, hogy ilyen segítség nélkül a saigoni kormány nem volna képes sikeresen harcolni a „kommunizmussal” (ti. a Felszabadítási Fronttal) szemben. Az amerikai katonai beavatkozás fokozására felhóztott ürügy annak nyílt beismerése, hogy a saigoni kormány csupán idegen beavatkozás segítségével képes még azon területek elenőrzésére is, melyek számára még megmaradtak. Ez a körülmény is bizonyítja, hogy a saigoni kormány nem élvezi a lakosság támogatását sem, hiszen több mint 300 000 amerikai és kb. 50 000 más nemzetiségű katonára van ahhoz szükség, hogy a saigoni kormányt megvédjék Dél-Vietnam lakosságával szemben. A saigoni kormány ebből következőleg idegen megszálló hatalom függvénye, a hatalomért marakodó puccsista tábornokok csoportja. Mint idegen hatalom bábja, ez a kormány nincs jogosítva Dél-Vietnam képviselőre, és így nincs joga arra sem, hogy beleegyezését adja Vietnam nevében a külföldi beavatkozáshoz. Ennélfogva az amerikai beavatkozásnak nincs tehát semmiféle érvényes nemzetközi jogcíme, így az amerikai és egyéb külföldi csapatok jogtalanul tartózkodnak Dél-Vietnamban.

Van azonban Dél-Vietnamban egy másik kormány is, amely minden tekintetben megfelel azoknak a követelményeknek, melyeket a nemzetközi jog egy állam kormányával szemben támaszthat. A Felszabadítási Front az ország területének 80%-át ellenőrzi, ahol a lakosság nagyobb része, kb. 10 millió ember él. (Az adatokat lásd Nguyen Hoay An: *A szabadságért és a földért*. Nemzetközi Szemle; 1966. szeptemberi szám, 4. old.) Senki által sem vitatott az a tény, hogy kizárólag az amerikai katonai beavatkozás miatt nem terjed ki még a Felszabadítási Front hatalma az ország egész területére. Az a tény azonban, hogy egy állam területének egy részét idegen állam csapatai szállták meg, még nem jelenti azt, hogy a megmaradt rész fölött ellenőrzést gyakorló kormány ne lenne jogosult államát képviselni. Ezt a képviselői jogot a megszálló hatalom által létrehozott quisling-kormányok létezése sem érinti.

A Felszabadítási Front amellet, hogy az ország nagyobb részén tényleges hatalmat gyakorol, élvezi a lakosság támogatását is. Maga a Front a legszélesebb népi összefogással alakult meg. A Felszabadítási Frontban tömörült 23 szervezet között ott találjuk a Demokrata Pártot, a Radikális Szocialista Pártot, a Forradalmi Néppártot, melyek főleg a hazafias értelmiséget tömörítik. Részt vesznek a Frontban a dél-vietnami ifjúság és a haladó értelmiség olyan szervezetei, mint a Diákok Felszabadítási Szövetsége, a Népi Forradalmi Ifjúsági Szövetség, az Ifjúsági Szövetség Dél-Vietnam Felszabadítására, az Irok és Művészek Felszabadítási Szövetsége, a Hazafias és Demokratikus Újságíró Szövetség, a Dél-vietnami Demokratikus Jogász Szövetség stb. Részt vesznek a Felszabadítási Frontban vallási (Kaodaj Tientchien Szekta) és nemzetiségű (a Hegyvidék Autonómiájáért Küzdő Mozgalom) csoportok is. A Felszabadítási Front tehát a lehető legszélesebb népi összefogással jött létre, mely ennek megfelelően a lakosság legszélesebb rétegeinek támogatását élvezi. A nép aktív támogatása nélkül egyébként is lehetetlen lenne éveken keresztül partizánháborút folytatni. A történelem tanúsága szerint a partizánok az ellenségétől szerzik fegyverüket, de élelmet, búvóhelyet és a személyi utánpótlást a lakosság biztosítja számukra, melynek támogatása nélkül egyetlen felszabadító mozgalom sem volna sikeres. A lakosság támogatásától kívánták a Felszabadítási Frontot megfosztani a stratégiai falvak létrehozásával is, ez azonban nem hozta meg a kívánt eredményt.

A Felszabadítási Frontnak tehát minden jogi és tényleges alapja megvan ahhoz, hogy Dél-Vietnamot képviselje. Mint Dél-Vietnam általános de facto kormánya ennélfogva arra is jogosult, hogy az országát ért amerikai agresszióval szemben akár külső segítséget is igénybe vegyen, ha ez szükségesnek látszik. A Felszabadítási Front jogi helyzetéből következik továbbá az is, hogy nélküle a vietnami kérdés nem dönthető el, ha ugyanis joga van országát képviselni, úgy meg kell hívni minden olyan tárgyalásra, mely Dél-Vietnammal foglalkozik. Jelenleg ennek az a legfőbb akadálya, hogy az Amerikai Egyesült Államok nem mutat hajlandóságot a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front ilyen minőségének elismerésére. A kérdés tehát az, hogy elismerhető-e a Felszabadítási Front Dél-Vietnam kormányaként?

A nemzetközi jog tudománya a kormányok elismerésével kapcsolatosan általában három előfeltételt hangsúlyoz, melyek:

- a) a kormány ténylegessége,
- b) a kormány támogatása a nép részéről,
- c) a nemzetközi kötelezettségek teljesítése. (Lásd ezzel kapcsolatosan Feldman: I. m. 29–31. old.)

A Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front ténylegességéhez nem férhet kétség, ez egyébként az elismerés legfontosabb feltétele. Kétségtelen a fentebb kifejtettek alapján továbbá az is, hogy a vietnami nép széles köreinek támogatását élvezi.

Ami a nemzetközi kötelezettségek teljesítésének követelményét illeti, ez sohasem valamilyen konkrét kötelezettség teljesítését jelenti. Az elismerés megadásának bizonyos kötelezettségektől való függővé tétele gyakorlatilag a feltételes elismerés egyik esete volna, amikor az elismerést konkrét cselekmény elvégzéséhez kötik, és csak annak teljesítése után adják meg. A nemzetközi jogi kötelezettségek teljesítése a kormány elismerésének általános előfeltételeként csak mint az egyetemes nemzetközi jognak a tiszteletben tartása jöhet figyelembe. Nincs semmi olyan ok, amelynek alapján fel lehetne tételezni, hogy a Felszabadítási Front nem kívánja tiszteletben tartani a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, vagy akár a Vietnamra vonatkozó 1954. évi genfi egyezményeket. 1962. július 20-án, a genfi egyezmények 8. évfordulóján a Felszabadítási Front négy jelszót hirdetett meg:

1. Szűnjék meg az amerikai imperialisták agressziója.
2. Dél-Vietnamban az érdekelt felek lépjenek a békés tárgyalások útjára.
3. Létesítsenek koalíciós kormányt.
4. Az így létrehozott kormány folytasson békés és semleges politikát.

Ez a program teljesen összhangban van mind az általános nemzetközi joggal, mind a Vietnamra vonatkozó speciális nemzetközi egyezményekkel. A Felszabadítási Front tehát rendelkezik mindazokkal a követelményekkel, melyek egy állam kormányával szemben támaszthatók, és mint Dél-Vietnam tényleges kormánya igényt tarthat arra, hogy más államok nemzetközileg elismerjék Dél-Vietnam kormányaként.

ANDRÁSSY LAJOS

VIETNÁM! VIETNÁM!

*Csörgedező hús patakok fölött
buján kékellő dús erdők fölött
a vérző lábú szarvasok fölött
ős földre hulló néma jaj fölött
kelő nap úszik, gyógyító, vakító:
Vietnám! Vietnám! Vietnám! Vietnám!*

És, merre foszlik zászlód Amerika?